

MID – 17-07-2020**Belangrijkste trend(s) (ongerubriceerd)**

- Covid-19 gerelateerde berichten blijven terugkomen in Nederlandse fact-check rubrieken.^{1,2,3,4}
- Volgens NRC gaat er achter misinformatie over het coronavirus vaak een geraffineerd verdienmodel schuil.⁵
- EUvsDisinfo: Pro-Kremlin media grijpen de Covid-19 pandemie aan om de EU sancties in Syrië in een negatief daglicht te plaatsen.⁶

Narratieven / actualiteiten*Nederland*

- NineforNews⁷ en Café Weltschmerz⁸ reageren op de recente mededeling van de Europese Commissie over desinformatie over Covid-19.⁹ Beiden zijn kritisch op de plannen van de Commissie. In Café Weltschmerz (ruim 57.000 keer bekeken op Youtube) wordt bijv. gesteld dat de EU niet blij is dat er veel meningen zijn over COVID-19, dat er wetgeving op handen is dat de vrijheid van meningsuiting zal inperken, en dat de media slechts doet wat de overheid wil terwijl het RIVM en WHO het steeds fout hebben gehad.
- Vanwege de volgens NineforNews toenemende censuur op sociale media en de 'Orwelliaanse plannen' van Brussel hebben zij ervoor gekozen om hun lezers rechtstreeks te informeren over artikelen, middels pushberichten en geven zij aan een Telegramkanaal te zullen openen.
- The Harvard Kennedy School Misinformation Review publiceerde een artikel over de ontwikkeling van het 'ibuprofen bericht' in 5 Europese landen, waaronder Nederland.¹⁰ De bevindingen zijn dat de impact van misinformatie erg groot kan zijn wanneer betrouwbare bronnen zoals 'mainstream media' en politici een rol spelen in de promotie van het bericht, maar ook dat crisis communicatie management vooral een lokaal bereik heeft. Dit toont aan dat misinformatie zowel een globale als lokale dynamiek heeft.

Europa / Internationaal

- EUvsDisinfo schrijft dat pro-Kremlin media de Covid-19 pandemie gebruiken om de EU sancties in Syrië in een negatief daglicht te plaatsen¹¹. De sancties zouden de Syrische inzet om het virus aan te pakken ondermijnen en de medische sector verzwakken.
- Drie anti-vaccinatie organisaties in de VS, het National Vaccine Information Center, het Children's Health Defense en het Informed Consent Action Network zouden zich op Facebook en andere sociale media platformen voorbereiden om een toekomstig Covid-19 vaccin af te wijzen.¹² Ook in Nederland gaan al beweringen rond over het potentiële Covid-19 vaccin (zie ondernomen acties).
- Een onderzoek van The Oxford Internet Institute toont aan dat Franstalige, Spaanstalige en Duitstalige berichten over Covid-19 van staatsgesteunde mediabedrijven (bijvoorbeeld Russia Today, Sputnik, China Global Television Network) een hoger gemiddeld bereik op sociale media kunnen hebben dan berichten over Covid-19 in dezelfde talen afkomstig van gerenommeerde media (bijvoorbeeld Le Monde, Der Spiegel en El País). Daarbij toont het onderzoek aan dat de berichten van deze staatsgesteunde mediabedrijven vaak een combinatie van betrouwbare, onjuiste en misleidende informatie bevatten met als doel Westerse democratieën te

¹ <https://factchecknederland.afp.com/deze-politieagenten-behoren-tot-een-speciale-eenheid-die-woordt-ingezet-om-raddraaiers-aan-te-houden>

² <https://factchecknederland.afp.com/dit-ee-oude-foto-van-mark-rutte-en-emmanuel-macron-die-elkaar-begroeten>

³ <https://www.nu.nl/nucheckt/6063428/nucheckt-mondkapjes-veroorzaken-geen-zuurstoftekort-of-co2-vergiftiging.html>

⁴ <https://www.nu.nl/nucheckt/6062910/nucheckt-geen-restjes-geaborteerde-foetus-in-mogelijk-coronavaccin.html>

⁵ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/06/adverteerders-financieren-valse-info-corona-a4005111>

⁶ <https://euvsdisinfo.eu/pro-kremlin-disinformation-keeps-ignoring-basic-facts-on-syria/>

⁷ <https://www.ninefornews.nl/europese-commissie-komt-met-doodeng-document-we-mogen-niet-meer-zelf-denken/>

⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=i8nrZBXvT9U>

⁹ Zie voor deze mededeling: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020JC0008&qid=1533485886151&from=EN>

¹⁰ https://misinforeview.hks.harvard.edu/wp-content/uploads/2020/07/FORMATTED_ibuprofeno_July9_20_FINAL.pdf

¹¹ <https://euvsdisinfo.eu/pro-kremlin-disinformation-keeps-ignoring-basic-facts-on-syria/>

¹² https://www.mediamatters.org/coronavirus-covid-19/most-notorious-anti-vax-groups-use-facebook-lay-groundwork-against-novel?utm_campaign=The%20Interface&utm_medium=email&utm_source=Revue%20newsletter

ondermijnen, de eigen respons op Covid-19 te verheerlijken of complottheorieën aan te jagen.¹³

Ondernomen acties

- Uit onderzoek van NRC blijkt dat achter misinformatie over het coronavirus vaak een geraffineerd verdienmodel schuilgaat.¹⁴ Bezorgde lezers delen en masse ongefundeerde artikelen en video's, maar die worden in de meeste gevallen gemaakt door ondernemingen met een commercieel motief. De meeste discutabele berichten worden gemaakt door commerciële complotwebsites, pulpnieuwssites en YouTubekanalen. Zij verdienen aan advertenties, sponsoring en merchandising. Volgens NRC is Ninefornews een van de grootste commerciële complotwebsites van Nederland. Op de site wordt geadverteerd door grote Nederlandse bedrijven: verzekeraars, banken, een streamingdienst, een telecomprovider. Op die manier financieren adverteerders corona-misinformatie. Facebook en Google spelen een cruciale rol in dit ecosysteem van misinformatie.
- De factcheckers van AFP hebben de afgelopen weken meerder berichten gefact-checked:
  - Twee weken geleden gingen op Nederlandse sociale media berichten rond over een speciale Aanhoudingseenheid van de politie bij de demonstratie tegen de corona maatregelen op 21 juni in Den Haag. Over de groep agenten in normale kleding werd beweerd dat dit ingehuurde reischoppers of door de overheid ingehuurde criminele waren die ervoor hebben gezorgd dat de demonstratie uit de hand liep. In totaal werden deze posts meer dan 1.100 keer gedeeld.¹⁵
  - Op Facebook werd een bericht gedeeld waarin beweerd werd dat Rutte en Macron de 1,5m regels niet in acht zouden nemen. Het ging echter om een oude foto van een ontmoeting tussen de twee¹⁶.
- Ook de Nu.nl fact-check rubriek heeft enkele Covid-19 gerelateerde factchecks gepubliceerd:
  - Nu.nl ontkracht een bewering dat niet-medische mondkapjes een gevaarlijk tekort aan zuurstof en een overschot aan CO2 zouden veroorzaken.¹⁷
  - Ook bestempeld zij een bericht waarin beweerd wordt dat het potentiële corona vaccin, waar o.a. Nederland een contract voor heeft afgesloten, restjes geaborteerde menselijke foetus zou bevatten, als onwaar.¹⁸
- Facebook voegt een nieuw onderdeel toe aan zijn site en apps. Daarin wil het onwaarheden over Covid-19 ontkrachten en de feiten over het virus op een rij zetten¹⁹. Het is nog niet bekend wanneer dit onderdeel in Nederland beschikbaar is.
- In de VS verschijnt er op zowel Facebook als Instagram een herinnering voor gebruikers om een gezichtsmasker te dragen om de verspreiding van Covid-19 tegen te gaan²⁰.
- De EU heeft een 'guidance note' gepubliceerd waarin ze uitlegt dat de sancties opgelegd aan Syrië geen betrekking hebben op o.a. medicijnen en medische apparatuur en dat de sancties ook geen export verbieden van o.a. desinfectie middelen die gebruikt kunnen worden om Covid-19 aan te pakken²¹.

¹³ Voor de PDF van het onderzoek, zie: <https://comprop.oil.ox.ac.uk/wp-content/uploads/sites/93/2020/06/Covid-19-Misinfo-Targeting-French-German-and-Spanish-Social-Media-Users.pdf>

Voor het artikel over dit onderzoek van EUvsDisinfo, zie: <https://euvsdisinfo.eu/figure-of-the-week-up-to-16-times-2/>

¹⁴ <https://www.nrc.nl/nieuws/2020/07/06/adverteerders-financieren-valse-info-corona-a4005111>

¹⁵ <https://factchecknederland.afp.com/deze-politieagenten-behoren-tot-een-speciale-eenheid-die-wordt-ingezet-om-raddraaiers-aan-te-houden>

¹⁶ <https://factchecknederland.afp.com/dit-een-oude-foto-van-mark-rutte-en-emmanuel-macron-die-elkaar-begroeten>

¹⁷ <https://www.nu.nl/nucheckt/6063428/nucheckt-mondkapjes-veroorzaken-geen-zuurstoftekort-of-co2-vergiftiging.html>

¹⁸ <https://www.nu.nl/nucheckt/6062910/nucheckt-geen-restjes-geaborteerde-foetus-in-mogelijk-coronavaccin.html>

¹⁹ <https://www.rtinieuws.nl/tech/artikel/5171551/facebook-mythes-coronavirus>

²⁰ https://www.adweek.com/digital/facebook-instagram-wear-a-cloth-facecovering/?utm_source=Internet+Brunch&utm_campaign=2ea085133b-EMAIL_CAMPAIGN_2019_09_12_01_00_COPY_Q1&utm_medium=email&utm_term=0_fb5e40aa73-2ea085133b-490926049&mc_cid=2ea085133b&mc_eid=d41c44d311

²¹ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/business_economy_euro/banking_and_finance/documents/200511-syria-humanitarian-aid-guidance-note_en.pdf